

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економічної теорії, маркетингу та економічної
кібернетики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	Мікроекономіка
Викладач 	Загреба Максим Михайлович , кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії, маркетингу та економічної кібернетики
Контактний тел.	+38(066) 800-9929
E-mail:	yandexthebest@gmail.com
Обсяг та ознаки дисципліни	Обов'язкова дисципліна загальної підготовки. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 3, годин – 90, у т.ч. лекції – 28 години, практичні заняття – 14 годин, самостійна робота – 48 години. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відеоконференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, Telegram за домовленістю.
Пререквізити	Враховуючи послідовність накопичення знань та інформації, дисципліна вивчається після викладання наступних дисциплін: макроекономіка, основи економічної теорії.

1. Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення дисципліни загальної підготовки «Мікроекономіка» є формування знань, вмінь та навичок аналізу економічних процесів на мікроекономічному рівні, а також вивчення поведінки індивідуальних господарських суб'єктів у різних ринкових структурах.

Завдання дисципліни: розкрити механізм прийняття рішень окремими економічними суб'єктами в умовах обмежених економічних ресурсів і доходів та можливості їх альтернативного використання; сформулювати ринково-орієнтований економічний світогляд економіста-фахівця; допомогти оволодіти універсальним інструментарієм прийняття раціональних господарських рішень.

2. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

Інтегральну компетентність

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні компетентності

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні компетентності

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати навчання

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та

ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральнотехнічному національному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу; Положення про організацію вивчення вибіркового навчального дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин	Завдання
Тема 1. Предмет і метод мікроекономіки. Предмет, суб'єкти та об'єкт мікроекономіки. Основні поняття та припущення. Методи мікроекономічних досліджень.	6	1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2. Презентація індивідуальних завдань. Розв'язання практичних задач.
Тема 2. Теорія граничної корисності та поведінки споживача. Споживацькі переваги. Мета споживача. Кардиналістська модель. Теорія граничної корисності. Правило максимізації споживача.	6	1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2. Презентація індивідуальних завдань. Розв'язання практичних задач.
Тема 3. Ординалістська теорія поведінки споживача. Ординалістська модель. Бюджетне обмеження споживача. Крива байдужості. Карта кривих байдужості. Гранична норма заміщення.	6	1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2. Презентація індивідуальних завдань. Розв'язання практичних задач.
Тема 4. Аналіз поведінки споживача. Оптимізація вибору на основі кардиналістської теорії. Оптимізація вибору споживача на основі ординалістського підходу. Ефект доходу і ефект заміщення. Рівновага споживача.	6	1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2. Презентація індивідуальних завдань. Розв'язання практичних задач.
Тема 5. Попит, пропозиція, їх взаємовідносини. Аналіз попиту. Аналіз пропонування. Ринкова рівновага. Утворення ринкової ціни та її роль. Зміни у стані рівноваги.	6	1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2. Презентація індивідуальних завдань. Розв'язання практичних задач.

<p>Тема 6. Мікроекономічна модель підприємства. Прибуток як мета діяльності фірми. Теорія виробництва. Поняття виробничої функції. Теорії витрат виробництва і прибутків.</p>	6	<p>1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2. Презентація індивідуальних завдань. Розв'язання практичних задач.</p>
<p>Тема 7. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника. Частинна варіація факторів виробництва. Ізоквантна варіація факторів виробництва. Пропорційна варіація факторів виробництва. Оптимум виробника та ізокоствна варіація факторів.</p>	6	<p>1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2. Презентація індивідуальних завдань. Розв'язання практичних задач.</p>
<p>Тема 8. Витрати виробництва. Витрати виробництва в короткостроковому періоді: постій, змінні, загальні, граничні. Середні витрати. Явні і неявні витрати. Витрати виробництва в довгостроковому періоді. Ефект масштабу виробництва.</p>	6	<p>1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2. Презентація індивідуальних завдань. Розв'язання практичних задач.</p>
<p>Тема 9. Ринок досконалої конкуренції. Модель ринку досконалої конкуренції та її характеристики. Взаємодія попиту і пропозиції. Ринкова рівновага. Рівновага підприємства та галузі у короткостроковому періоді. Ринок досконалої конкуренції у довгостроковому періоді.</p>	6	<p>1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2. Презентація індивідуальних завдань. Розв'язання практичних задач.</p>
<p>Тема 10. Монопольний ринок. Модель чистої монополії та її характеристика. Монопольний ринок у короткостроковому періоді. Монопольний ринок у довгостроковому періоді. Особливості функціонування реальних монополізованих ринків.</p>	6	<p>1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2. Презентація індивідуальних завдань. Розв'язання практичних задач.</p>
<p>Тема 11. Олігополія та монополістична конкуренція. Особливості монополістичної конкуренції. Моделі рівноваги монополістичного конкурента. Характерні риси та особливості поведінки фірм в умовах олігополії. Моделі рівноваги олігополії. Моделі олігополістичного ціноутворення.</p>	6	<p>1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2. Презентація індивідуальних завдань. Розв'язання практичних задач.</p>
<p>Тема 12. Ринок факторів виробництва. Особливості формування попиту на фактори виробництва. Пропонування і рівновага на ринку праці. Пропонування і рівновага на ринках капіталу і землі.</p>	8	<p>1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2. Презентація індивідуальних завдань. Розв'язання практичних задач.</p>
<p>Тема 13. Загальна ринкова рівновага та економіка добробуту. Поняття ринкової рівноваги. Рівновага обміну. Ефективність у виробничій сфері. Загальна рівновага та економіка добробуту.</p>	8	<p>1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2. Презентація індивідуальних завдань. Розв'язання практичних задач.</p>
<p>Тема 14. Інституціональні аспекти ринкового господарства. Правові передумови для ринкових суб'єктів. Інституціональна природа сучасної фірми. Позаринкові зовнішні ефекти. Громадські блага.</p>	8	<p>1. Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2. Презентація індивідуальних завдань. Розв'язання практичних задач.</p>
<p>Разом:</p>	90	

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Форма підсумкового контролю: залік.

Протягом семестру здобувач може отримати максимум 100 балів, в тому числі за перший рубіжний контроль – 50 балів, за другий рубіжний контроль – 50 балів.

По поточному контролю здобувач має можливість отримати бали за активність на лекційних та практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, розв'язання розрахункових практичних завдань, тестування, підготовки доповіді-презентації та індивідуальних завдань.

Кількість балів, одержана здобувачем вищої освіти протягом семестру, та кількість балів за виконання підсумкової залікової роботи додається і разом складає оцінку знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни за 100-бальною шкалою та дворівневою шкалою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

Результати навчання, набуті шляхом неформальної, інформальної освіти зараховуються відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в Центральнотехнічному національному технічному університеті.

При контролі на лекційних та практичних заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах з доповідями-презентаціями та при підготовці індивідуальних завдань; правильність написання тестів; результати поточного опитування, розв'язання розрахункових практичних завдань.

Критеріями оцінки є:

при усних відповідях:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мови;
- емоційність та переконаність;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки.

при виконанні письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки;
- самостійність виконання завдання;
- акуратність оформлення письмової роботи.

Таблиця 1

Схема нарахування балів за видами робіт

Види робіт	Максимальна кількість балів за один вид робіт	Орієнтовна кількість робіт, необхідних для одержання здобувачем максимальної кількості балів протягом семестру	Максимальна кількість балів, яку можливо отримати протягом семестру за видом роботи	В тому числі розподіл за рубіжними контролями, враховуючи розподіл балів	
				I	II
Розв'язання розрахункових практичних завдань	5	4 завдання	20	10 балів	10 балів
Поточне опитування («перевернутий клас»)	5	4 відповіді	20	10 балів	10 балів
Доповіді-презентації на практичних заняттях	5	2 доповіді-презентації	10	5 балів	5 балів
Тестування	5	8 тестів	40	20 балів	20 балів
Підготовка індивідуальних завдань	5	2 індивідуальні завдання	10	5 балів	5 балів
Разом			100 балів	50 балів	50 балів

Участь в поточному опитуванні, доповідь-презентації на практичних заняттях, підготовка індивідуальних завдань оцінюється у 5 балів за:

- повний, розгорнутий, вичерпний виклад змісту поставленого питання або проблеми;
- повний перелік необхідних для розкриття змісту питання економічних категорій та законів;
- виявлення творчих здібностей у розумінні, викладенні й використанні навчально-програмного матеріалу;
- здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки й узагальнення; знання історії створення таких теорій та еволюції поглядів основних представників;
- уміння користуватись методами наукового аналізу економічних явищ, процесів і характеризувати їхні риси та форми виявлення;
- демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання;
- використання актуальних фактичних та статистичних даних, знань дат та історичних періодів, які підтверджують тези відповіді на питання;
- знання необхідних законів і нормативних матеріалів України,

міжнародних та міждержавних угод з обов'язковим на них посиланням під час розкриття питань, які того потребують;

- знання точних назв та функцій національних та міжнародних кредитно-фінансових установ, історії їх створення і ролі при вирішенні проблем, які ставляться у конкретному питанні;

- засвоєння питань програми курсу відповідно до основної та додаткової літератури.

Відповідь знижується на 1 бал, якщо не виконано дві вимоги до відповіді на вищій бал.

Відповідь оцінюється у 0 балів за неготовність до заняття.

При виконанні тестування здобувач виконує тест з теми дисципліни, який складається з 10 тестових питань, що оцінюються в 0,5 бали кожне.

При розв'язуванні практичних задач здобувач може отримати:

5 балів – ставиться, якщо практичне завдання розв'язано вірно;

4 бали – ставиться, якщо в практичному завданні допущені незначні помилки;

3 бали – якщо завдання розв'язано вірно не менше 50% обсягу завдання;

2 бали – якщо завдання розв'язано вірно менше половини обсягу завдання;

1 бал – якщо завдання розв'язано вірно не менше 25% обсягу завдання;

0 балів - якщо завдання не виконано або виконано невірно.

Підсумкова залікова робота включає 40 тестових питань, кожне з яких оцінюється в 1 бал.

Кількість балів, одержана здобувачем вищої освіти протягом семестру, та кількість балів за виконання підсумкової залікової роботи додається і разом складає оцінку знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни за 100-бальною шкалою та дворівневою шкалою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

Для переводу підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни, вираженої у балах, у залікову оцінку за національною шкалою та в залікову оцінку за шкалою ЄКТС використовується шкала.

Шкала оцінювання: ЄКТС, національна та ЦНТУ

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка	
		За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	Зараховано	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ - вище середнього рівня з кількома помилками	Зараховано	82-89
C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок		74-81
D	ЗАДОВІЛЬНО - непогано, але зі значною кількістю недоліків	Зараховано	64-73
E	ДОСТАТНЬО - виконання задовольняє мінімальні критерії		60-63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО - потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	Незараховано	35-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО - необхідна серйозна подальша робота		1-34

Критерії оцінки заліку:

- **«зараховано»** – здобувач має сталі знання про основні поняття дисципліни, може сформулювати взаємозв'язки між поняттями, вірно застосовує теоретичні положення при рішенні практичних питань і задач, володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання;

- **«не зараховано»** – здобувач має суттєві прогалини в знаннях, не може сформулювати взаємозв'язку між поняттями, що вивчаються в курсі, не має уявлення про більшість основних понять дисципліни, що вивчається, допускає суттєві помилки.

6. Рекомендована література

1. Campbell McConnell, Stanley Brue, Sean Flynn. Economics. 21th ed. NY: The McGraw-Hill Education, 2017. 984 p.

2. N. Gregory Mankiw. Principles of Microeconomics. 9th ed. NY: Cengage Learning, 2020. 528 p.

3. Ватаманюк О. Мікроекономіка. Львів: Інтелект-Захід, 2014. 378 с.

4. Волчкова Г. К. Мікроекономіка : метод. вказівки для підготовки студ. до семінарських занять. Кропивницький: ЦНТУ, 2018. 43 с.

5. Волчкова Г. К. Мікроекономіка: метод. вказівки для самостійної роботи студ. Кропивницький: ЦНТУ, 2018. 13 с.

6. Волчкова Г. К. Мікроекономіка: навч.-метод. посібник. Кіровоград: КНТУ, 2016. 84 с.

7. Ніколаєв І. В., Загреба М. М. Роль економічної теорії у вирішенні проблем безробіття. *Ефективна економіка*. 2023. № 8. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/2007/2030> (дата звернення: 25.08.2023).

8. Загреба М. М., Ніколаєв І. В. Вплив воєнного стану на ринки факторів виробництва. *Ефективна економіка*. 2023. № 10. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/2320> (дата звернення: 25.10.2023).

9. Кравчук Ю.Б. Мікроекономіка: навч. посіб. Харків, 2016. 133 с.
10. Оверченко В. І., Мажак З. М., Софій М. І. Мікроекономіка: навч. посіб. / за наук. ред. О. Л. Ануфрієвої. Івано-Франківськ: «Лілея-НВ». 2015. 348 с.
11. Азьмук Л. А., Задорожна Н. В. Мікроекономічна теорія виробництва та витрат : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2015. 100 с.
12. Аналітична економія : макроекономіка і мікроекономіка : Підручник : у 2-х кн. Кн. 1 : Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка / За ред. С. М. Панчишина. К. : КНЕУ, 2009. 723с.
13. Аналітична економія : макроекономіка і мікроекономіка : Підручник : у 2-х кн. Кн. 2 : Мікроекономіка / За ред. С. М. Панчишина. К. : КНЕУ, 2010. 437с.
14. Базилевич В., Лук'янов В., Писаренко Н., Квіцинська Н. Мікроекономіка: опорний конспект лекцій. К.: Четверта хвиля, 1998. 248 с.
15. Базилінська О. Я. та ін. Мікроекономіка : навч. посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2004. 351 с.
16. Білецька Л. В., Білецький О. В., Савич В. І. Економічна теорія : Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка : навч. пос. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 652 с.
17. Будаговська С. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка : підручник. К. : Основи, 1998. 518 с.
18. Ватаманюк З. І., Панчишин С. М., Ревенчук С. К. та ін. Економічна теорія : макро- і мікроекономіка : навч. посібник. К.: «Видавничий дім Альтернативи», 2001. 606 с.
19. Волчкова Г. К. Виникнення і розвиток вітчизняних корпорацій. *Резерви економічного зростання та інноваційного розвитку підприємств регіону* : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф. 19 квітня 2012 р. м. Кіровоград: КНТУ, 2012. С.128–131.
20. Волчкова Г. К. Соціальний капітал: діагностика стану розвитку на підприємствах Кіровоградської області. *Бізнес-інформ*. 2015. № 10. С. 438–443.
21. Волчкова Г. К., Скидан О. О. Вплив глобалізації на формування олігопольних структур в Україні та світі. *Розвиток економічної думки*: зб. наук. пр. Вип.2. Кіровоград, 2009. С.44-51.
22. Горобчук Т. Г. Мікроекономіка : навч. – метод. посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2002. 236 с.
23. Гронтковська Г. Е., Косік А. Ф. Мікроекономіка : Практикум : навч. посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2004. 404 с.
24. Дружиніна В. В., Чорноус О. І. Мікроекономіка: навч. пос. Харків: «Друкарня Мадрид», 2015. 256 с.
25. Задоя А. О. Мікроекономіка : Курс лекцій та вправ: навч. посібник. 5-е вид., стереотип. К. : Знання, 2006. 211 с.
26. Задоя А. О. та ін. Мікроекономіка: навч. пос. Д.: Національний гірничий університет, 2008. 220 с.
27. Кулішов В. В. Мікроекономіка : основи теорії і практикум : навч.

пос. Львів: «Магнолія 2006», 2007. 256 с.

28. Лісовий А. В. Мікроекономіка : навч. пос. К. : ЦУЛ, 2003. 192 с.
29. Лук'яненко І. Г. Емпірична оцінка функції приватного споживання для України. *Наукові записки*. Т. 21: Економічні науки. К. : 2003. Режим доступу: <http://www.library.ukma.com.ua>
30. Мікроекономіка: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / За заг. ред. А. П. Наливайка. К.: КНЕУ, 1999. 208 с.
31. Наливайко А. П., Азьмук Л. А., Банщиків П. Г. та ін. Мікроекономіка : підручник. К. : КНЕУ, 2011. 446 с.
32. Нілова П. М., Гончарук Т. І., Олексіч Д. В. Мікроекономіка : навч. пос. Ч. 2. Суми: ФОП Наталуха А.С., 2015. 136 с.
33. Піндайк Р., Рубінфелд Д. Л. Мікроекономіка / Пер. з англ. А. Олійника, Р. Скільського. К. : Основи, 1996. 646 с.
34. Поплавська Ж. В. Мікроекономіка. Теорія і практика української економіки: навч. посібник. К.: Алерта, 2016. 284 с.
35. Радіонова І. Ф, Тищенко О. П. та ін. Ефективність управління в процесі реформування: макро– та мікроекономічний аспекти: кол. монографія. К. : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»», 2012. 364 с.
36. Рудий М. М. Мікроекономіка : навч. пос. К.: Каравела, 2008. 312 с.
37. Семикіна М. В., Волчкова Г. К. Соціальний капітал в умовах трансформації зайнятості : монографія. Кропивницький : Видавництво ТОВ «КОД», 2018. 296 с.
38. Стеблій Г. Я. Мікроекономіка : навч. пос. К.: «Фірма «Інкос», 2007. 221 с.
39. Тарнавський М. П., Рубан В. М., Хох В. О. Мікроекономіка : навч.-метод. посібник. Кіровоград : КНТУ, 2011. 68 с.
40. Уфімцева О. Ю. Мікроекономіка. Курс лекцій : Підручник : Дніпропетровськ : ПДАБА, 2012. 172 с.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри економічної теорії, маркетингу та економічної кібернетики, Протокол № 1 від «29» серпня 2023 р.